

san-praksa, akcija-ljubav (graditeljima autoputa)

ČETIRI ČINJENICE

1. Prilikom završetka radova na Autoputu 1959, vojnici jedne vojne pošte pozdravili su drugove svoje sledećom porukom:

Zivimo u stvarnosti inventivnijoj od snova, u životu koji ume da izmislija zadatke mladim ljudima. Akcije su nas naučile da se ne zbumnjemo pred preprekama. Znamo da prekoraciimo reku koja nam se ispreči na putu i pomerimo brdo ako smeta, pa što da ne pozovemo i samo sunce na čaj kao što je to činio Vladimir Majakovski?

2. Drska samosvest i stvarnosna romantika ispisale na Autoputu o kome je reč čudesnu parolu: **PREMAŠIMO OČEVJE DA BISMO IM POSTALI RAVNI!**

Pažljivo više puta pročitajte ovu parolu!

3. „Na jednom delu barake ostao komad belog zida. Nekta Mika nešto ovde naslika, povikali svi. Doneo Mika farbu. Gledamo. Nacrtao: dve velike šake, drže — sunce. Svi su bili zadovoljni. Mika je veliki maher, crta 'ko kralj milan.'”

4. „...Narna je važno da se izživljavamo iz jednog komada. Kad odvalim komad brega da to bude i ljubavna izjava Autoputu i devojke da vide kakav sam delija i mali inat moj, uživanje u pomeranju stvari sa njihovog mesta, (takoreći čef, drag i koristam) i poklon jedan mome dedi koji je oduvek želeo da putuje u Grčku.”

iz brigadirskog pisma

DIJALOG

Zrelosti nema na pretek u ovom sadašnjem svetu pa i mi nismo ogrezli u viškovima. Na mnogim mestima nema je dovoljno kao što nekad nestane cementa, ili rezervnih delova za mašalice. I ljubav, osnovna sirovina za zrelost, proizvodi se, isto kao mleko i trava, sapuni i orhideje, knjige i uspomene, mašine i slovnovi — sve mora iz nečeg da nastane, iz nekog životinjskog ili ljudskog susreta. A čovek često gleda sebe iz svoje romantične, sanjarske kule: dole u mratnom ponoru prakse kopa on sam, šljaka, napreže se, gradi, ruši, kroji, sijee, „i pene baca”. Posele se vine — u raskle oblake snova, muzicira, petuši, misli fine misli, ljubvi finim rečima tudja srca, plove izmišljenim čameima po imaginarnom jezeru Lepog Života. Naseli se na tom jezeru i niko od njega ništa stvarno ne dobija. Proizvodjač maglica i dimova od cigarete.

— Obući, dakle, svoje snove u brigadirsko odelo, kažem naglo sebi, i utrapi im kolica! Ako su pravi, neće svenuti i neće dahitati, žuljivi ako im izrastu biče to zato što stiču snagu i prerastaju u pravu pesnicu.

— Kako to, „snovi-pesnica”, kažete. Ko je video takve stvari? Nije li to mešanje kompetencija, uplitanje vulgarne prakse u čovekov intimni svet i obratno? Zamučivanje ovog prašnjavo-blatinjavog, oznojenog-zabrinutog, isplaniranog-neminovnog sveta, i njegovo nasilno povezivanje sa divnim igrarijama slobodnog duha?

— Što to još niko nije video, to ništa ne znači. Videće. Meni i svima nama, dosta je posebnih, parcijalizovanih življenja. Imali smo već jedan period u kome su krampovi pevali i u kome su stihovi pokušavali da kopaju i materiju, kažete. Ali ti krampovi nisu imali dovoljno sluha (teli su da pevaju po notama, a ne po inženjerskim planovima). Pesnici su izjavljivali ljubav betonu i želelu, valjda, da brane hidrocentrale zadahite od nastupa ljubavne ganutosti. Nisu znali da ljubav pripada ljudima a betonu reka i snaga, linija je prikos (skinuti sa minerskih lica).

KAKO STOJE STVARI

Znamo da ima naroda čiji su snovi bolesni, metalni, a ima i onih finih bespomoćnih naroda,

čiji su snovi nežni, čovečni svojom krhkošću i sumrakom, bez snage. Ima i naroda sa rukama koje su se odvojile od glave i snuju protiv nje. Te kulovske, samozvane ruke, vredno i bez misli rade na napretku predmetnog sveta nesposobne da uoče (oči su im ostale u bespomoćnoj, pametnoj bezruknoj glavi) kako se on sprema da se zatupa suludo primoran da samog sebe, obezljudenog, proizvodi sve više i više. Kao što u onim paralelnim ogledalima polude likovi pa počnu da se umnožavaju do beskonačnosti. Signali namiguju na automobile, automobili kevu na svetla, rastu im bokovi i kljunovi, drumovi se sužavaju, izlizuju se od gumenog svraba i vezuju umorni u čvorove — levo i desno odpajaju male crvene berbe ljudskog mesa.

Zgrade se ljuljaju i stenju pucaju i klize prenaseljene, golice elektrikom i glasovima. Sivo o-malterisana creva kuća gnječe decu i ljude. Kooke za stanovanje jedu nebo i muvaju se lačkovima. Zemlja se oblači u ludačku košulju od betona, nebom plove dimovi i gar, čak i samim gromovima postaje tesno, a snegu biva uprljana 'bunda od samurovine.

U tim raznim, mekim, savitljivim, krutim i masnim narodima brode žileti po dušama i režu svačku, poslovno, na dve — tri, pa i više resa. Pa usta kažu šećer, ruke stvaraju so a glava ide evojim putem. Pa svačko oko ima svoju dušu, svačka misao svoju posebnu garsonjeru (medjusočno se ne družie i ne poznaju kao svi stanovnici velikih podmazanih hotela).

U tim narodima svaki je čovek rasturen po ulicama i po svojim džepovima, jedu ga mašine, sunce ga daruje opekotinama, zemlja ga, caskriljena, ljubavno zove na avanturu sa koje nema povratka. Uvek sa samim sobom, dvostruk, trostruk, izlomljen u ogledalima koja ne govore istinu. Metalno zvonak, sipak kao prah, gladak i čvrst kao mermer, kako kad kakaav, tek nikad od sopsvenog ljudskog mesa.

A mi, gosledni snu koji živi sa nama, izmislili čoveka iz jednog komada, živog, koji hoda, misli, govori i oseća iz samog sebe.

Neobičan i čudan izum.

Pa traganja, pa napori a Postojeći se ne da, hiljadama niti upleten u relaciju blato-oblači, u večitoj vožnji tramvajem na liniji Romansa-Znoj, na liniji III-III, na liniji apr-il-li:

— Gde ste sad našli da me prepravljate!

PISMO NAŠIH RUKU U INOSTRAINSTVO, RUKAMA KOJE SU SE ODVOJILE:

„Pod našim dlanom kuca naše srce. Naše zebnje, slutnje i osemi vode igru naših prstiju. Kada opipavaju bilo zemlje, vode ili planinog stomaka oni traže susret srca sa srcem, čovekova ideja o promenjenom svetu traži zemljinu misao o plodnosti, vodinu sanju o svojoj snazi, planinikom dodiru čoveka sa Prirodom.”

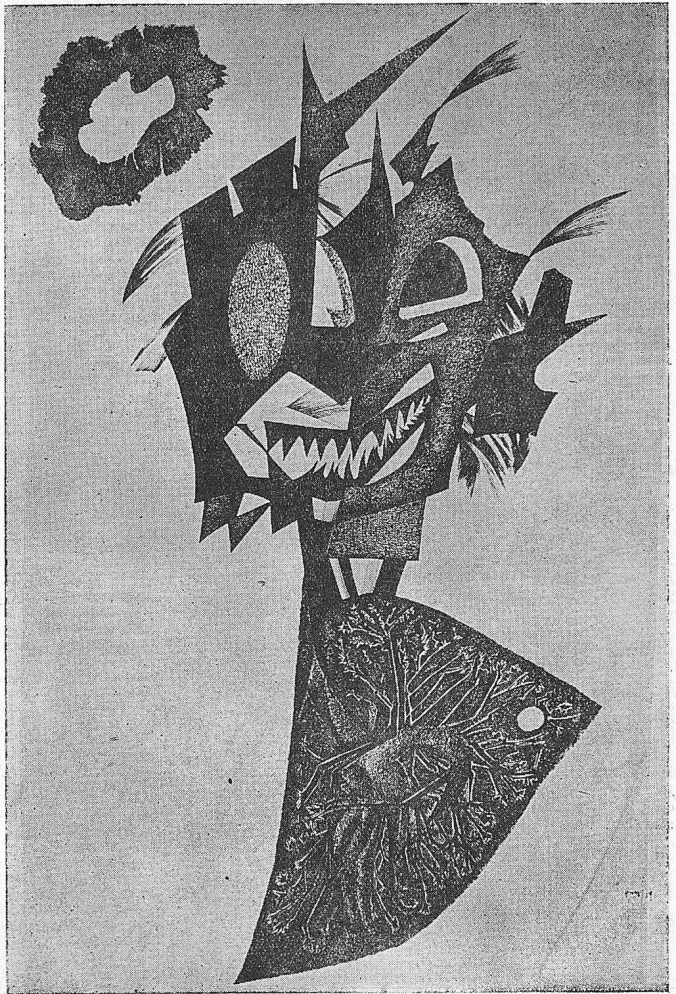
POREKLO SNA-PRAKSE O KOME JE REC

San naš je ozvaničen i to je uvek pomalo opasno. Mogu da te stave u vitrinu.

Ali on se ne da.

Snu našem nije dovoljna šetnja zemljom, izležavanje pod hrastovima tradicije i sedenje na stepenicama Narodne Skupštine. On neće da bude lenji stipendirani mačor na jastučetu. Naš san hoda i dalje po krovovima, provetava kroz ljudske glave i ponekad mu je čak i zima. On nije uvek dobro odeven i nije uvek veke i bezbrizan kao dečja pesnica. Jer on nije izašao iz osnovne čitanke, on je pomalo i namršten i pomalo lud i samo-uveren, jer je on pravi omadnac, ne od juče, proleterski san, šareni

gotički autoportret, 1959

guburju b. szabo

sin snova koji su bili crveni i tamni, koji su umirali i ponovo se radjali, na koje se pucalo i koji su se davili izrešetani po gorskim klancima, a osudjeni prokletstvom svoje ljudske lepote na besmrtnost. Znali su da će, gladni, nedosanjani, preživeti, da će ih pomilovati sunce sa lepim imenom Sloboda.

A ono kad se pojavilo, došlo u kombinizmu, sa kriprenljenim radnim listama, svičima projekata i mnogo novih bolova.

I krenuli smo (sa snom o čovekovo celovitosti) na akciju. Mi smo osvajali nju i ona je osvajala nas. Sada se posle toliiko godina, iako je mirno doba, već ne raspoznaju dobro granice Privatnog i javnog života, rad i odmor počinju da vode ljubav i imaju svoje zajedničke stvaralačke zadatke.

ONIMA OD KOJIKH SMO

POČELI,

ONIMA TAMO NA AKCIJI:

Ipak, ovi koji smo tu, ne tamo, oni smo koji su izabrali sporiji put. Logičniji naizgled, manje zamorani i više celoviti, (akcija je kod nas svugde, i u kućnom savetu).

Na traci Bratstva-Jedinstva, najlepši su među nama. To su oni kojima mladost dozvoljava da budu sasvim jednostrani, da se predaju jednoj jedinjoj strasti.

Tamo su sinovi pokreta i čerke čovekovog nemira.

Pelcuju zemljinu kožu kramplima, čupaju korenja, miču brda i presecaju kroz šumu i preko reke nov trag za ljudske korake.

Oni, san-praksa, sprovode jedan nov sporazum čoveka sa samim sobom, zakletvu njegovu pred svim neuslovima, zakletvu datu sa nebom u očima, sa osmehom na dlanu i sa suncem u srcu. Na ljubav.

Dušan MAKAVEJEV

ulica

siva lenjirasta
nosac neke pokretne konfekcije
prava
izumivanih misli
ima noge
stonoga
spektar radoznalosti
zeva
fasadirana
obravljena okapijana
pofrontila se
široka
upire prstom
buljookih prozora
u ptice kojih nema
oklata
začudjeno zjapi
debela gnjavatorika
ogromne uši ima
stuša a ne čuje
tegli se predamnom
ozbiljno stroga
(svaka ulica ima svog boga)
ravna
nevaspitano nametljiva
bespomoćno kritikuje
pljuje kroz zube
onda pravolimska tišina
uobražena koka
paralelna
para oblake
simetrična
prava
bez uglova
raspašće se od zategnutosti.

Marica MALETIĆ